ОДИН ДЕНЬ ІЗ ЖИТТЯ ІВАНА ФРАНКА, АБО ЯК ЦЕ БУТИ КАМЕНЯРЕМ?

Осінь 1904 р.

Туман тонкою ковдрою загортав вулички Львова. Сонячні промені гралися в лованки, ніжно, ледь-ледь торкаючись міських будівель, величних садиб та всього, що траплялося їм на шляху. Загалом день мав бути погожим та теплим, можливо, останнім такого роду цієї осені. Адже вже середина жовтня, бабине літо добігає кінця, невдовзі мають настати морози.

Софіївка тільки-но прокидалася. Із деяких подвір'їв доносився гавкіт собак, відлуння якого поширювалося чи не на весь район. У найзатишніших куточках можна було зустріти котів та кішок, які ніжилися у м'яких променях вранішнього сонечка. Містом блукали поодинокі перехожі та деінде проїжджали кінні екіпажі, які розмірено торохкотіли бруківкою.

На пагорбі красувався тільки-но зведений будинок Франків. Там панувала тиша, допоки не задзвенів збудник, зрадливо перериваючи солодкі сни членів родини. Складно сказати, хто все ж таки прокидався першим, чи то Іван, чи то Ольга, бо всім хотілося як можна довше поніжитися в теплому ліжечку. Уночі температура в садибі досить відчутно знижувалася, тому найнеприємнішою частиною ранку ставало пробудження. Погодьтеся, відчуття морозного повітря на розпареній після сну шкірі не дуже вабить. Та все ж день мав починатися, бо хатні справи самі себе не зроблять, а гроші самостійно теж не заробляться. Ґазда вже за традицією, кутаючись у вовняний плед, зв'язаний дружиною, спускався в таємничу пивницю по вугілля для австрійської печі. У цей час із кухні долинав дзвін посуду та спокусливий запах свіжозавареної кави. Ольга випікала булочки, якими полюбляла ласувати на сніданок уся родина. Від неймовірних пахощів, що витали повітрям, прокинулася й Анна. Дівчина попрямувала на кухню, звідки, власне, і линув аромат свіжої випічки.

– Доброго ранку, - хрипким від сну голосом привіталася донька.

– Доброго! Як спалося? - поцікавився батько, бо мав інтерес до дитячих снів. А раптом щось незвичне їм наснилося, якась історія, про яку згодом можна буде чудово написати.

– Доброго ранку. Йой! Дитино, що це в тебе на голові? - відводячи погляд від ароматної здоби, яка досі випікалася в печі, здивовано запитала матір.

– Певно, я так солодко спала, що аж волосся заплуталося, - зніяковіло відповіла Анна.

– Ну то ходімо, я тобі зроблю зачіску, а ти, Іване, простеж, щоб булочки підрум'янилися, а не стали немов те вугілля, бо тоді снідати будемо аж по обіді. Ха-ха, – лагідно засміялася господиня.

– Добре, зроблю, а потім піду синів будити, бо вони сплять сном праведника, поки прокинуться, то вже й сонце буде закочуватися золотим кружалом за обрій.

У коридорі зрадливо скрипнув паркет. Якщо рахувати від дверей, які охороняють атмосферу жіночої кімнати, то сьома дошка завжди видавала пронизливі звуки, коли хтось випадково наступав на неї. Через це всі мешканці будинку намагалися оминати ту частину підлоги, але, певно, досі сонна Анна випадково цього не зробила. Матір та донька ввійшли у свої покої, де на туалетному столику красувалося невелике дзеркало в металевій оправі. Ольга підсунула дівчині крісло, пропонуючи присісти, та заходилася вправно причісувати, як ніколи заплутане, доньчине волосся.

Години через півтори все сімейство вже сіло снідати. У їдальні відчувалася напруга, повітря стало настільки важким, що знаходитися в кімнаті було просто нестерпно. Певно, Іван та Ольга Франки напередодні вже встигли посваритися, воно й не дивно, адже обоє мали проблеми зі здоров'ям та й полум'я родинного вогнища поступово згасало так і не розгорівшись. Діти ж бо намагалися прикласти всіх зусиль, щоб батьки якомога швидше поклали край непорозумінням. Через це неймовірно розумні малі дорослі сидіти тихо, лише в їхніх поглядах можна було прочитати мовчазне чи то запитання, чи то ствердження: «Щось трапилося!? Знову!?». Нарешті голова родини допив каву-меланж та доїв свою булку, ледь не вдавившись. Він мовчки підвівся прибрав за собою посуд й пішов геть.

Усе пішло шкереберть від самого ранку. Попри чудову осінню погоду день видався досить неприємним, він тягнувся ледь-ледь, не бажаючи добігати до кінця.

Проте Франку треба було нарешті надіслати листа, який уже майже тиждень був запакований у конверт приємного брунатного кольору з багряною восковою печаткою та лежав у верхній шухляді його письмового стола. Тільки-но Іван зібрався на пошту, щоб відправити відповідь Венгерову, як тут почув, що його хтось гукає. Цей хтось, як згодом виявилося, був його сусідом, себто Михайлом Грушевським. Хоча вони мали досить дружні відносини, та поведінка Франкових домашніх улюбленців іноді їх псувала.

Біля кованої хвіртки обійстя родини Франків уже стояв Михайло Грушевський. Він виглядав доволі невдоволеним: брови нахмурені, очі поблискують, губи зімкнуті в тонку, ледь помітну між вусами та бородою лінію. Певно, уже вкотре прийшов скаржитися.

– Вітаю, пане Іване! – з ноткою роздратування привітався сусід.

– Вам теж доброго раночку! Щось ми з вами, пане Михайле, давно не бачилися, заходьте до нас якось на чай, каву чи що вам більше до вподоби. Поспілкуємось, обговоримо політичні новини чи літературу.

– Дякую за пропозицію, колись і справді завітаю. Але я прийшов до вас не з цією метою… - голос сусіда трошки пом'якшав. – Мене знову турбують ваші хатні улюбленці, а якщо точніше, то собаки. Попри їхню шляхетну вдачу вони здіймають такий галас, що я не можу ані працювати, ані відпочивати.

– Гм… Дивно, – Іван Франко задумався, – мабуть їм подобається бігати та бавитися неподалік від паркану, який розділяє наші ділянки. Дякую, за те що сказали, обов'язково подумаю, що можна з цим вдіяти.

– Вам спасибі, що вислухали. До побачення, сподіваюся, що якось навідаюся до вас у гості.

– До побачення! Чекатиму на ваш візит.

Так сусіди й розійшлися. Настрій Франка ще більше погіршився. Як добре, що він узяв із собою листа, щоб піти на пошту, адже планував повернутися додому до обіду.

Зачинивши за собою хвіртку, Іван попрямував на пошту. Такої гарної днини не можливо було не піти на прогулянку, та й листа треба відправити. Софіївка, звісно, завжди мальовнича, але восени особливо. У жовтні вона немов позолочена, що й не дивно, адже кожен мешканець намагався посадити біля свого будинку хоча б з десяток

дерев та кущів. Насолоджуючись львівським затишком, Франко й оком не встиг зморгнути, як перед ним з'явилася ошатна будівля пошти. Коли він відчиняв двері, то вони привітно поскрипували, наче запрошували в таємниче царство мовчазного спілкування.

Як завжди, Іван, заходячи до головної зали, швидким поглядом розшукував серед численних облич знайомі йому риси колись коханої жінки – Целіни Журовської. Але її там не було, бо вона разом зі своїм сином проживала в Дрогобичі. Цей факт спершу засмутив поетичну натуру Франка, проте згодом він зрозумів, що це й на краще. Він давно не зустрічав цю жінку, й більше часу та уваги чоловік приділяв власній родині. Письменник нарешті згадав про мету візиту. Лист до шанованого Семена Венгерова повернув Івана до реальності.

Львівська архітектура та атмосфера завжди надихали Франка, тому поки він ішов додому, його нотатник збагатився кількома ідеями для творів. Хоча він розумів, що нові літературні шедеври з'являться не раніше кінця осені - початку зими. Меланхолійність цієї пори року лишала свій понурий слід у душі уславленого письменника. Поринувши у свої думки, він не помітив, як звернув більш довгим шляхом, але це, певно, було знаком від всесвіту. Треба обміркувати все, що з ним сталося. До речі, назад Іван повертався з квітами – букетом хризантем, щоб порадувати дружину.

Нарешті на пагорбі з'явилася велична садиба Франків.

– Усе ж Софіївка – один із наймальовничіших районів Львова, – ледь чутно сказав Іван.

Брязнули ключі. Франко, причинивши за собою хвіртку, уже крокував до входу. На порозі долинули пахощі супу. З'явилася Ольга та Іван відразу ж подарував їй квіти. Жінка була приємно здивована, на її вустах красувалася посмішка, сповнена ніжності.

– Я приготувала твій улюблений грибний суп. Іди, мий руки й проходь у їдальню, бо ми тебе вже зачекалися, – сказала Ольга.

Стрілки дзиґаря показували четверту, сім'я обідала. Уранішня напруга в родині розвіялася, усі насолоджувалися неймовірно смачним супом із сушеними грибами, які зібрала родина. Ольга таки вміла смачно готувати. Першим тишу порушив Іван:

– Мммм… Ольго, суп вийшов просто чудовим. Їм і таку насолоду отримую!

– Ніби рецепту не змінювала, – відказала жінка, але не можливо було не помітити як їй лестило те, що чоловіку дуже сподобалася страва.

Ранкові непорозуміння вже ніхто й не пригадував. За столом велася жвава розмова. Обговорювали, як у кого проходить день, хто чим займався, що бачив, кого зустрів. Трапеза дещо затягнулася, але, нарешті, у сім'ї припинилися чвари.

На шляху до бібліотеки Іван перестрів сина Петра.

– Тату, а як ти так багато читаєш? – поцікавився хлопчик.

– А я не читаю книжок, я їх нюхаю, – цілком серйозно відказав голова родини.

– Правда?

– Та, а ти що думав? Ну добре, годі вже, іди своєю хімією займайся, чи що ти там надумав собі робити, а я піду нюхати книги.

Франко досить довго роздивлявся численні фоліанти, дбайливо проводячи пучками пальців по викарбуваних на корінцях назвах. Для нього вибір книги здавався неймовірно тяжким, адже завжди хотілося перечитувати улюблені твори, водночас відкриваючи для себе щось нове. Але все ж сьогодні вибір упав саме на «Kritik der reinen Vernunft», або ж «Критика чистого розуму» Іммануїла Канта. Іван любив читати, вивчати та займатися перекладом творів з філософії. Ця наука про буття людини допомагала йому структурувати власні думки та почуття.

Письменник настільки засидівся за книжкою, що ледь міг розгледіти літери на пожовклому від часу папері, адже вже вечоріло. Зазвичай у цей час діти вкладалися спати, а Ольга у вітальні сідала в'язати. Будинок ніби дрімав, було тихо й спокійно. Івана вже хилило в сон. У коридорі почулося човгання капців. Як виявилося, то Франко традиційно йшов побажати дружині: «На добраніч!».

Ближче до десятої в будинку загасили останню свічку. Сон заколисав усіх членів родини Франків. Софіївка вже спала, тільки місяць де-не-де кидав м'які промені нічного сяйва.

Так і минув день Каменяра. Здавалося б, звичайний день, звичайної людини. А завтра буде новий день, оповитий таємничістю.